

ปฏิบัติการของการสร้างความเกลียดชังบนโลกออนไลน์: กรณีความรุนแรงในจังหวัดชายแดนใต้

วันที่รับบทความ: 10 พฤษภาคม 2566 / วันที่แก้ไขบทความ: 10 ธันวาคม 2568 / วันที่ตอบรับบทความ: 17 ธันวาคม 2568

อันวาร์ กอมะ
เอกรินทร์ ต่วนศิริ*

บทคัดย่อ

เหตุการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนใต้ (จชต.) ตั้งแต่ปี 2004 ยังไม่มีทีท่าจะวูบลงในเวลาอันใกล้ ที่ผ่านมามีงานวิชาการจำนวนมากได้ศึกษาสาเหตุและที่มาของความรุนแรงระหว่างรัฐกับกลุ่มติดอาวุธในพื้นที่ อย่างไรก็ตามงานเหล่านั้นมักจะละเลยมิติความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ที่ปรากฏบนโลกออนไลน์ระหว่างผู้กระทำการทั้งสองฝ่าย (ฝ่ายความมั่นคงของรัฐกับกลุ่มติดอาวุธในพื้นที่) ฉะนั้น เพื่อจะทำความเข้าใจอิทธิพลของแพลตฟอร์มออนไลน์และความขัดแย้งรูปแบบใหม่ งานชิ้นนี้สนใจศึกษาปฏิบัติการของการสร้างความเกลียดชังบนโลกออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงระหว่างรัฐไทยกับกลุ่มชาติพันธุ์มลายูในจังหวัดชายแดนใต้โดยใช้ฐานข้อมูลของ Zocial Eye ในการตรวจจับข้อมูล “ประทุษวาจา” ระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน 2563 ถึง 31 ตุลาคม 2564 ผลการศึกษาจากข้อความทั้งหมด 1,061 รายการชี้ให้เห็นว่า “เพจนินยาม” สร้างข้อความที่สร้างความเกลียดชังมากที่สุดแม้จะเป็นการสื่อสารทางเดียวก็ตาม ในขณะที่เพจสื่อมวลชนจากส่วนกลางมีอิทธิพลกับประชาคมเฟซบุ๊กมากที่สุด ข้อความส่วนใหญ่เน้นการผลิตซ้ำมายาคติ การด้อยค่า และการแพร่มลทินต่อกลุ่มชาติพันธุ์มลายู นอกจากนี้ ประทุษวาจาใน จชต. ปรากฏในลักษณะการเกิดขึ้นหลังเหตุการณ์ความรุนแรงและมีเป้าหมายเพื่อให้ความชอบธรรมต่อการใช้ความรุนแรง ผลการศึกษาของงานชิ้นนี้ชี้ให้เห็นว่าหากรัฐต้องการจะเปลี่ยนผ่านความรุนแรงไปสู่สันติสุขแล้ว รัฐก็ควรคำนึงว่าปฏิบัติการประทุษวาจาในพื้นที่ จชต. ไม่สามารถนำไปสู่เป้าหมายดังกล่าวได้ ในทางกลับกัน หน่วยงานภาครัฐควรเปิดสนทนากับการทำงานที่ยืดหยุ่นและสร้างสรรค์กับองค์กรเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน นักวิชาการและภาคประชาชนให้หลากหลายมากขึ้นเพื่อหยุดการสร้างความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมจากทั้งสองฝ่าย

คำสำคัญ: Hate Speech, เฟซบุ๊ก, ประทุษวาจา, ความขัดแย้งทางชาติพันธุ์, ชายแดนใต้, มลายูชนกลุ่มน้อย

อันวาร์ กอมะ (Ph.D. in International Relations, Dokuz Eylul University, 2023; E-Mail: anwar.k@psu.ac.th) ปัจจุบันเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์และหัวหน้าศูนย์ศึกษาศรี คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และเอกรินทร์ ต่วนศิริ (สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554; E-Mail: ekkarin.t@psu.ac.th) ปัจจุบันเป็นรองศาสตราจารย์ ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการศึกษา “แนวโน้มและรูปแบบของถ้อยคำที่สร้างความเกลียดชังบนโลกออนไลน์ในกรณีความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนใต้”

*Corresponding Author's E-mail: ekkarin.t@psu.ac.th

Operation of Online Hate Speech: A Case of the Violence in Southern Thailand

Received: May 10, 2023 / Received in revised form: December 10, 2025 / Accepted: December 17, 2025

Anwar Koma

Ekkarin Tuansiri*

Abstract

The protracted ethno-nationalist conflict in Thailand's Southern Border Provinces (Patani region) continues, yet the role of digital platforms in fueling this violence remains a critical research gap. This study examines the characteristics and sources of online hate speech pertaining to the conflict. Employing a social listening methodology, a dataset of 1,061 posts and messages was collected from Facebook using the Zocial Eye tool over a one-year period (1 November 2020 – 31 October 2021). The analysis reveals that anonymous pages were the primary producers of inflammatory, one-directional hate speech, while established media outlets' pages were the most influential in shaping community reaction. The operations of hate speech were primarily ex-post event commentary, exhibiting ethnic bias, dehumanization, and violence justification. Crucially, a direct, causal correlation between the detected online hate speech and specific violent incidents on the ground cannot be definitively confirmed. The findings underscore a need for a more nuanced state approach. To achieve sustainable peace, the central government must fundamentally restructure its approach to how hate speech targeting the Malay-Muslim minority is addressed. This requires constructive engagement by delegating the monitoring and counter-intervention tasks to a multi-stakeholder platform. Crucially, the state must collaborate transparently with trusted local and international academics and civil society organizations to develop evidence-based mechanisms that effectively mitigate dangerous speech and cultivate social cohesion.

Keywords: Hate Speech, Facebook, Ethnic Conflict, Southern Thailand, Malay Minorities

Anwar Koma (Ph.D. in International Relations, Dokuz Eylul University, 2023; E-Mail: anwar.k@psu.ac.th) is an assistant professor and the head of the Turkish Studies Center at the Faculty of Political Science, Prince of Songkla University, and Ekkarin Tuansiri (Master of Arts (M.A.) Sociology, Faculty of Political Science, Chulalongkorn University, 2011; E-Mail: ekkarin.t@psu.ac.th) is Associate Professor at the Faculty of Political Science, Prince of Songkla University.

This research paper is part of a project entitled "Online Hate Speech in Southern Thailand's Conflict: Trends and Patterns," which received human research ethics approval from the Prince of Songkla University (REC number: psu.pn.2-128/68).

*Corresponding Author's E-mail: ekkarin.t@psu.ac.th

บทนำ

เหตุการณ์การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ที่รวันดาในปี 1994 ทำให้ประชาคมโลกหันกลับมาทบทวนกลไกเพื่อป้องกันการใช้ความรุนแรงแบบสุดโต่ง (excessive violence) ระหว่างชนกลุ่มใหญ่กับชนกลุ่มน้อยภายในประเทศ ในเหตุการณ์ดังกล่าว Chalk (1999) และ Straus (2007) ชี้ให้เห็นว่าวิทยุคือเครื่องมือที่แพร่กระจายความเกลียดชัง (hate radio) จนนำไปสู่การใช้ความรุนแรงทางกายภาพ นอกจากนั้น การศึกษาเรื่องการใช้ความรุนแรงเหลือประมาณของรัฐชี้ให้เห็นว่าการใช้คำพูดที่สร้างความเกลียดชังต่อกลุ่มเป้าหมายมักจะปรากฏเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การใช้ความรุนแรงจริงในทางกายภาพ (อันวาร์ กอมะ และเอกรินทร์ ต่วนศิริ, 2565) ตัวอย่างที่เกิดขึ้นใกล้กับประเทศไทยมากที่สุดคือกรณีการใช้ความรุนแรงต่อชาวโรฮิงญาในประเทศเมียนมาร์ระหว่างปี 2012-2017 (Allard K. Lowenstein International Human Rights Clinic, Yale Law School, 2015) สำนักข่าว Reuter พบเจอคำพูดที่สร้างเกลียดชังต่อชาวโรฮิงญามากกว่า 1 พันข้อความบน เฟซบุ๊ก ก่อนที่รัฐจะมีการใช้ความรุนแรงสุดโต่งในปี 2017 อาทิเช่น “เราต้องต่อสู้กับพวกมันเหมือนกันที่ฮิตเลอร์ทำกับพวกยิว, ไอ้กะลาบ้า!” และ “พวกหมากะลา เบงกาลี กำลังฆ่าและทำลายแผ่นดิน ผืนน้ำและชาติพันธุ์ของเรา เราจำเป็นต้องทำลายเชื้อชาติพวกมัน” (Stecklow, 2018) ด้วยเหตุดังกล่าว Reuter จึงนิยาม เฟซบุ๊ก ใหม่ว่าเป็น “Hatebook” หรือพื้นที่ใหม่ในการแพร่กระจายข้อความที่สร้างความเกลียดชัง ฉะนั้น ไม่ว่าเครื่องมือจะเปลี่ยนไปจาก hate radio มาสู่ Hatebook แต่คำพูดที่สร้างความเกลียดชังยังคงเป็นอาวุธสำคัญที่ทำให้ความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรงต่อชนกลุ่มน้อยภายในประเทศเสมอมา

ประทุษวาจา¹ ที่เกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนใต้ (จชต.) ไม่ได้เป็นเรื่องใหม่แต่เป็นปัญหาใหม่ในยุคอินเทอร์เน็ต สังคมไทยมีความรู้

พอประมาณในการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองบนพื้นที่ออนไลน์ การศึกษาเรื่อง hate speech ที่เกี่ยวกับความขัดแย้งในประเทศไทยจึงไม่ได้เป็นเรื่องใหม่ เพราะมีการศึกษาเกี่ยวกับการใช้ “ประทุษวาจา” ในความขัดแย้งทางการเมืองไทยมาก่อน ในรายงานชิ้นนี้จะขอกล่าวเฉพาะงานวิจัยที่สำคัญ 3 รายการโดยสังเขป ดังต่อไปนี้

ในปี 2557 มีงานวิจัยของพิรธรอง รามสูตและคณะ เรื่อง “การกำกับดูแลสื่อที่เผยแพร่เนื้อหาที่สร้างความเกลียดชัง” และในปีต่อมาพิรธรอง (2558) ได้ตีพิมพ์หนังสือหัวข้อ “ประทุษวาจาในโลกออนไลน์” ข้อสรุปจากงานทั้งสองชิ้นคือ ประทุษวาจาในโลกออนไลน์ของไทยปรากฏชัดเจนอยู่ในความขัดแย้งสองเรื่องหลัก นั่นคือ ความขัดแย้งทางการเมืองแบบเสื้อสีและความรุนแรงในจังหวัดชายแดนใต้ จากการสังเกตของพิรธรอง (2558, น. 133) พบว่า “ประทุษวาจาในสื่อออนไลน์มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งการสื่อสารลักษณะนี้อาจนำไปสู่การเพิ่มความขัดแย้งที่อาจถึงขั้นของการใช้ความรุนแรง การทำลายความสงบเรียบร้อย และการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้ หากไม่มีการกำกับดูแลอย่างเพียงพอและเหมาะสม” ข้อค้นพบที่สำคัญของงานสองชิ้นนี้คือ ผู้คนในโลกออนไลน์ใช้ประทุษวาจาบนฐานของอคติด้านอุดมการณ์ทางการเมืองมากที่สุดและบนฐานของศาสนาและชาติพันธุ์ในลำดับรองลงมา² ในกรณีของประทุษวาจาใน จชต. พบว่าส่วนใหญ่มีเนื้อหาที่สะท้อนความเกลียดชังเพื่อแบ่งแยกเขา-เรา โดยมีคำว่า “โจรใต้” เป็นคำสำคัญ พิรธรอง (2558, น. 144) ให้ข้อสังเกตไว้ดังนี้

¹ บทความนี้ใช้คำว่า “ประทุษวาจา” แทนคำว่า hate speech ตามงานเขียนของพิรธรอง (2558) ในบางกรณี ผู้เขียนอาจใช้คำว่าประทุษวาจาหรือคำพูดที่สร้างความเกลียดชังในความหมายเดียวกัน ทั้งนี้ จำเป็นต้องเขียนหมายเหตุไว้ว่ามีการแปลคำว่า hate speech ในภาษาไทยอย่างหลากหลาย อาทิ องค์การ Article 19 (2015) ใช้คำว่า “ถ้อยคำสร้างความเกลียดชัง” และโครงการ Cofact (2025) ใช้คำว่า “คำพูดที่แสดงความเกลียดชัง” เป็นต้น

² งานของมัทนาและพิรธรอง (2557, น. 40) ได้เน้นย้ำสองประเด็นนี้เช่นเดียวกันและชี้ให้เห็นว่าบนช่องทางทวิตเตอร์ พบ “การโจมตีศาสนาและหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม ถูกเหยียดหยามวิถีปฏิบัติของชาวมุสลิม และเหมารวมบนฐานอคติว่าชาวมุสลิมเป็นกลุ่มบุคคลที่นิยมการใช้ความรุนแรง”

“ไม่เพียงแต่เป็นการยั่วยุเพื่อสร้างทัศนคติที่ให้การแบ่งเขาแบ่งเราเท่านั้น หากยังสะท้อนความเกลียดชังในระดับที่ไม่ให้พื้นที่ในการดำรงอยู่ของความต่างทางวัฒนธรรม เพื่อแย้งชิงความชอบธรรมทั้งในด้านศีลธรรม การดำรงอยู่ของศาสนา วัฒนธรรม และชาติพันธุ์ไปจนถึงความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรงปราบปรามฝ่ายตรงข้ามชนิดที่ไม่สามารถอยู่ร่วมกันได้ในสังคมเดียวกันได้”

ในปี 2562 มีงานวิจัยของเอกรินทร์ ต่วนศิริ และคณะ ในหัวข้อ “วิเคราะห์ภาวะอหังการระหว่างศาสนาในสังคมไทยผ่านการแสดงความคิดเห็นในสื่อออนไลน์”³ งานชิ้นนี้ได้ศึกษาการใช้ประทุษวาจาระหว่างชาวพุทธและมุสลิมที่มีนัยยะสัมพันธ์กับเหตุการณ์ในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับนานาชาติ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการใช้ประทุษวาจาในเหตุการณ์ความรุนแรงระดับท้องถิ่นเกิดขึ้นหลังจากเกิดความรุนแรงทางกายภาพจริงแล้วและการใช้ประทุษวาจาอยู่ในระดับการกล่าวโทษ ประณาม การด่าทออย่างรุนแรงของทั้งสองฝ่าย นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังชี้ให้เห็นด้วยว่า “มีความเป็นไปได้ที่ความเกลียดชังจะกลายเป็นความรุนแรง” ในอัตราร้อยละ 61 (เอกรินทร์ ต่วนศิริ, ชัยสุโกศล, 2562, น. 79) นั้นหมายความว่าสถานการณ์การใช้ประทุษวาจาบนฐานอคติด้านศาสนาและชาติพันธุ์ (พุทธ-มุสลิม) ในกรณี จตต. สามารถส่งผลให้เกิดความรุนแรงขนาดใหญ่ได้ในอนาคต หากไม่มีการกำกับดูแลของจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ในปี 2564 ปาตานีฟอรัม (2020) ได้จัดทำ “โครงการต่อต้านคำพูดที่สร้างความเกลียดชัง” และพบว่าลักษณะการใช้ประทุษวาจาทางออนไลน์ในปัญหา จตต. กลายเป็นช่องทางหลักในการสื่อสารของผู้คนและเป็นผลทำให้การแพร่กระจายความ

เกลียดชังบนฐานศาสนาและชาติพันธุ์เดินทางอย่างรวดเร็วจากคนกลุ่มหนึ่งไปสู่คนอีกกลุ่มหนึ่ง นอกจากนั้น งานชิ้นนี้ได้ทดลองใช้เครื่องมือสำหรับวิเคราะห์ข้อมูลบนโลกโซเชียลมีเดีย (social listening tool) ในการติดตามแนวโน้มของประทุษวาจาใน 4 ประเด็น และพบว่าเครือข่ายการปฏิบัติการข่าวสาร (information operation) ทำงานอย่างเป็นระบบและมีโครงข่ายเชื่อมโยงกัน โดยมีแนวคิดให้ความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรงของรัฐไทยและด้อยค่ากลุ่มชาติพันธุ์มลายู

จากที่กล่าวมาข้างต้น การศึกษาเรื่องประทุษวาจาที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงใน จตต. จึงไม่ได้เป็นเรื่องใหม่ในวงการวิชาการไทย แต่เป็นปัญหาใหม่ที่กำลังเกิดขึ้นบนพื้นที่ออนไลน์ มีงานทางวิชาการค่อนข้างจำกัดที่ศึกษาติดตามแนวโน้มและปฏิบัติการของประทุษวาจาใน จตต. นอกจากนั้น การศึกษาที่ผ่านมาไม่ได้ชี้ให้เห็นรายละเอียดของการสร้างความเกลียดชังในประเด็น จตต. อีกทั้งมิได้ฉายให้เห็นว่าเพจต่าง ๆ ทำงานในการสร้างประทุษวาจาอย่างไร

ด้วยเหตุดังนั้น งานวิจัยชิ้นนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มและลักษณะของประทุษวาจาในจังหวัดชายแดนใต้ (จตต.) และสนใจติดตามปฏิบัติการของประทุษวาจาในพื้นที่ออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาความรุนแรงใน จตต. ในช่วงเวลาตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2563 – 31 ตุลาคม 2564 เพื่อเป็นการศึกษานำร่องโดยการสำรวจว่ามีเพจใดบนแพลตฟอร์มเฟซบุ๊กที่ผลิตประทุษวาจาเป็นประจำและมากที่สุด และข้อความประทุษวาจาดังกล่าวมีลักษณะอย่างไร สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะหาความสัมพันธ์ของปัจจัยระหว่างช่วงเวลากับจำนวนการโพสต์ข้อความประทุษวาจา, เหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นจริง, การแพร่กระจายของข้อความ, และการมีส่วนร่วมในข้อความนั้น ๆ

³ งานวิจัยชิ้นนี้เผยแพร่ในเอกสารภาษาอังกฤษและนำเสนอในงานประชุมวิชาการนานาชาติครั้งที่ 5 ปี 2020 ภายใต้ชื่องาน Hate Speech in Asia: Challenges and Solutions จัดโดย Asia Center (Oranop, Tuansiri, & Chaisukkosol, 2020)

วิธีการศึกษา

การศึกษานี้แบ่งประพจน์ออกมาออกเป็น 4 ระดับต่อไปนี้เป็น 1. การผลิตข้อคิด 2. การด้อยค่าและแพร่ผลทิน 3. การปฏิเสธการอยู่ร่วมกัน และ 4. การยั่วให้ใช้ความรุนแรง โดยพัฒนาต่อยอดจากงานของพิรงรอง รามสูต (2558) ชาญชัย ชัยสุขโกศล (2016) และเอกรินทร์ ต่วนศิริและคณะ (2562) ทั้งนี้ งานวิจัยชิ้นนี้ได้บรรจุเพิ่มถ้อยคำที่ถูกหรือเหยียดหยามว่าเป็นประพจน์จาในระดับที่ 2 การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์สื่อสังคมซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่บนแพลตฟอร์มสื่อออนไลน์ โดยใช้ Zocial Eye เป็นเครื่องมือกวาดจับข้อมูล (social listening tool) ผู้วิจัยมีขั้นตอนการศึกษาดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ระดมความคิดกับทีมวิจัยสามฝ่ายระหว่างผู้เชี่ยวชาญเนื้อหา (domain experts) นักวิทยาศาสตร์ข้อมูล และผู้เชี่ยวชาญประเด็น (issue expert) ได้แก่ ปาตานีฟอรัม Change Fusion และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิเคราะห์ประพจน์จาออนไลน์ เพื่อสร้างกรอบคำถามและแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลลัพธ์ของขั้นตอนนี้คือคำถาม วัตถุประสงค์การวิจัย และคำสำคัญ

ขั้นตอนที่ 2 นักวิจัยกำหนดคำสำคัญที่ครอบคลุมคำพูดที่สร้างความเกลียดชังในประเด็นความรุนแรงใน จชต. ผลลัพธ์ของขั้นตอนนี้คือการได้มาซึ่งกลุ่มคำสำคัญเบื้องต้นของประพจน์จาทหารทั้งหมด 42 คำ ตามรายละเอียดในตารางที่ 1. ดังนี้

ตารางที่ 1 คำสำคัญที่ใช้ในการกรองข้อมูล

Keyword on hate speech concerning violence in southern Thailand

กบฏ+ชายแดนใต้, กบฏ+ปาตานี, ขบวนการ+บิตเบียนศาสนา, ฆ่า+โจรใต้, เจริญ+แยกดินแดน, โจรใต้+กบฏ, โจรใต้+กระจอก, โจรใต้+ก่อความไม่สงบ, โจรใต้+บิตเบียน, โจรใต้+บิตเบียนศาสนา, โจรใต้+มุนาฟีก, โจรใต้+มุนาฟีก, โจรใต้+มุสลิม, โจรใต้+อิสลาม, โจรใต้+แยกดินแดน, โจรใต้+สัตว์นรก, โจรใต้+สัตว์หมา, โจรใต้+สัตว์หมา, โจรใต้+หมา, โจรใต้+หมาลอบกัด, ปาตานี+ก่อการร้าย, ปาตานี+แยกดินแดน, พวกแบ่งแยกดินแดน, มุสลิม+ปัตตานี+ก่อการร้าย, สังหาร+โจรใต้, สามจังหวัด+ก่อการร้าย, BRN+ก่อการร้าย, BRN+ก่อความไม่สงบ, BRN+โจรใต้, BRN+มุนาฟีก, BRN+มุนาฟีก, BRN+สามจังหวัด, RKK+ก่อการร้าย, RKK+ก่อความไม่สงบ, RKK+ก่อการร้าย, RKK+ก่อความไม่สงบ, RKK+มุนาฟีก, RKK+มุนาฟีก, RKK+สามจังหวัด, มลายู+หัวรุนแรง, เป้าหัว+โจรใต้, โจรใต้+หนักแผ่นดิน

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดกรอบกลุ่มคำสำคัญของประพจน์จาตามระดับของประพจน์จา โดยนักวิจัยและผู้ช่วยวิจัยได้

แบ่งระดับของประพจน์จาออกเป็น 4 ระดับดังนี้

ตารางที่ 2 ระดับ นิยามและคำสำคัญของประทุษวาจา

ระดับประทุษวาจา	นิยาม	คำสำคัญ
1. แพร่กระจายอคติระหว่างกลุ่ม	การแสดงออกถึงอคติ การปะป้าย หรือกล่าวถึงอัตลักษณ์กลุ่มอีกฝ่ายในทางลบ	ชีเย, กาเฟร, มุนาฟิก, กบฏ, พวกพุทธ, พวกมุสลิม, พวกแนวร่วม, โจรใต้, พวกโจร, ขบวนการแบ่งแยกดินแดน, แบ่งแยกดินแดน, แยก, โจรนาญ, นอกกรีต, พวกก่อการร้าย, พวกล้างสมอง, กลุ่มขบวนการโจรใต้, นักปกป้องโจร, โจรใต้สุดโต่ง, เครือข่ายโจรใต้, แหล่งบ่มเพาะโจรใต้, โจรไทย, โจรแขก, โจรเด็ก
2. ด้อยค่าและแพร่หมิ่น	ดูถูกเหยียดหยาม ประณาม ด้อยค่า ลดคุณค่า ลดความศักดิ์สิทธิ์ของกลุ่มตรงข้าม/กลุ่มเป้าหมาย	ชั่ว, เลว, หมู, หมา, ควาย, เหี้ย, ระบาย, ฆาตกร, สัตว์นรก, รับเงินต่างชาติมาทำลายประเทศตัวเอง, NGO ทำลายประเทศตัวเอง, แหล่งบ่มเพาะโจรใต้, ลอบกัด, คนมันเหี้ยมันก็เหี้ย, ลอบกัดเหมือนหมาจากความมืด, ปุ๋ยในกูโบร์, แนวร่วมโจรใต้ในคราบน้ำักศึกษา, ตายเหมือนหมา, มุสลิมหัวรุนแรง, องค์กรก่อการร้าย, ไอ้พวกควาย, สมอมีแค่นี้เหวอะ, โจรใต้มันกระจะอก, หน้าตัวเมีย, หมาลอบกัด, หมาจรจัด, ใจอำมหิตผิดมนุษย์, นักสิทธิมนุษยชนช่วยโจร
3. ปฏิเสธการอยู่ร่วมกัน	ปฏิเสธการอยู่ร่วมกัน (เชิงพื้นที่และบริบทการอยู่ร่วมกัน) เช่น การบอยคอตไม่ซื้อสินค้าของกลุ่มเป้าหมาย	ไอ้พวกหนักแผ่นดิน, แบ่งแยกนี้ชาวไทยพุทธ นี่ชาวไทยมุสลิม, ร่วมกันขับไล่โจรใต้ให้ออกไปจากแผ่นดินไทย, เล, อยู่ต่อไปหนักแผ่นดินไทย
4. ยุยงให้ใช้ความรุนแรง	การยั่วยุให้เกิดการใช้ความรุนแรงและทำผิดกฎหมาย การชี้ชวนและอนุญาตให้ใช้ความรุนแรงทุกประเภท	ฆ่าให้ตาย, ยิงทิ้ง, ปาดคอ, ล้างเผ่าพันธุ์, ฆ่ามัน, ฆ่าล้างบาง, สมควรตาย, ประหาร, ล่าหัว, ประกอบฆ่า, จับมายิงทิ้งให้หมด, จับได้ก็ยิงทิ้งไปเลย, ฆ่ามันให้ศูนย์พันโจรใต้, ล่าฆ่าล้างบางโจรใต้, เด็ดหัวโจรใต้, ฆ่าพวกไอ้เหี้ยโจรใต้

ขั้นตอนที่ 4 นำคำสำคัญในขั้นตอนที่ 2 ไปกวาดจับข้อมูลใน Zocial Eye โดยตั้งค่าการกวาดจับข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2563 – 31 ตุลาคม 2564⁴ ข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดมีจำนวน 8,081 ข้อความ

ขั้นตอนที่ 5 นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 4 มาคัดกรองและจัดระเบียบข้อมูล และจัดระดับตามคำสำคัญในขั้นตอนที่ 3 ด้วยกำลังคน (manual) บน Microsoft Excel การจัดระเบียบข้อมูลประกอบด้วยขั้นตอนต่อไปนี้

เลือกข้อมูลจากเพจที่มีโพสต์เป็นหลัก โดยเลือกข้อความจากโพสต์และคอมเมนต์ที่มีข้อความสร้างความเกลียดชังต่อชาติพันธุ์มาอยู่ในพื้นที่ 3 จต. และลบข้อความที่ไม่เกี่ยวข้องออก

จัดระดับประทุษวาจา โดยแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ระดับที่ 1. อคติ 2. ด้อยค่า 3. ปฏิเสธการอยู่ร่วมกัน 4. ยุยงให้ใช้ความรุนแรง

กรอกข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์โดยแบ่งเหตุการณ์ออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ 0. ไม่เกี่ยวกับสถานการณ์ความรุนแรงในปัจจุบัน 1. สถานการณ์ความรุนแรงภาคใต้รายปัจจุบัน 2. การเคลื่อนไหวขององค์กรสิทธิมนุษยชนและภาคประชาสังคม 3. อิสลามโฟเบีย 4. กระแสการเมืองระดับชาติ

แบ่งประเภทเพจออกเป็น 4 ประเภท 1. เพจหน่วยงานรัฐ 2. ไม่ใช่หน่วยงานรัฐ 3. เพจที่ไม่ระบุที่มาเนื้อหา (นิรนาม) และ 4. สื่อมวลชน การจัดประเภทของเพจนี้เพื่อต้องการทราบว่าเพจที่สร้างความเกลียดชังนั้นเป็นเพจประเภทใด

ข้อมูลหลังจากจัดระเบียบเสร็จเรียบร้อยแล้วเหลือจำนวน 1,061 ข้อความ รวมทั้งสิ้น 147 เพจ

ขั้นตอนที่ 6 วิเคราะห์ข้อมูลและแสดงผล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาลักษณะของเพจต่าง ๆ ในการแพร่กระจายข้อความที่สร้างความเกลียดชังบนเฟซบุ๊กโดยหาความสัมพันธ์ระหว่างช่วงเวลา 12 เดือน กับจำนวนโพสต์ ความสอดคล้องของเหตุการณ์ความรุนแรงทางกายภาพ ระดับของประทุษวาจาและการมีส่วนร่วมในแต่ละโพสต์

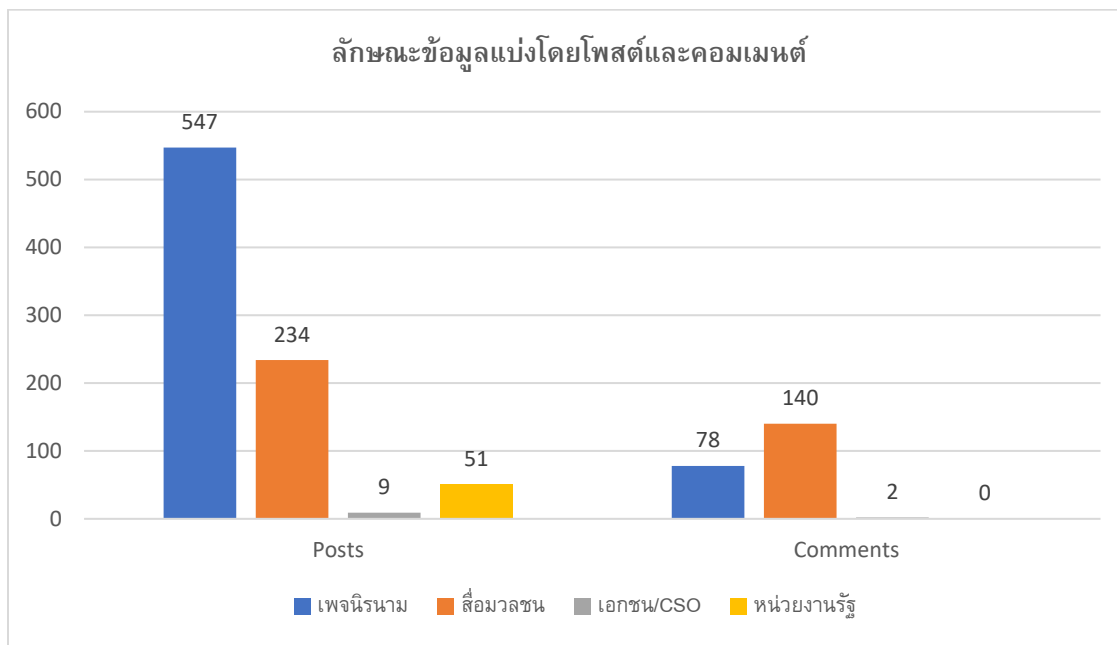
ผลการศึกษาและการอภิปรายผล

ผลการศึกษาการติดตามปฏิบัติการของประทุษวาจาที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ความรุนแรงใน จต. ในช่วงเวลาตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2563 – 31 ตุลาคม 2564 สามารถแบ่งออกเป็น 6 ประเด็นต่อไปนี้

ลักษณะของข้อมูลประทุษวาจา

จากข้อมูลจำนวน 1,061 ข้อความพบว่า มีข้อความที่เป็นโพสต์จำนวน 841 รายการ และเป็นคอมเมนต์จำนวน 220 รายการ หากแบ่งจากประเภทของลักษณะผู้ผลิตข้อความแล้วพบว่า ข้อความส่วนใหญ่จำนวน 841 รายการมาจากเพจนินนาม ข้อความจำนวน 374 รายการมาจากเพจสื่อมวลชนจากส่วนกลาง มีเพียง 51 ข้อความที่ผลิตโดยหน่วยงานภาครัฐ และ 11 ข้อความผลิตโดยเพจขององค์กรภาคประชาสังคม (ภาพที่ 1) เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลจากโพสต์และคอมเมนต์พบว่าเพจนินนาม มีอัตราการโพสต์มากกว่าเพจของสื่อมวลชน แต่เพจของสื่อมวลชนได้รับการตอบสนองจากผู้ใช้เฟซบุ๊กมากกว่าเพจของนินนาม กล่าวโดยสรุป ข้อมูลข้างต้นชี้ให้เห็นว่าเพจนินนามมีอัตราการผลิตประทุษวาจาที่สูงกว่าเพจประเภทอื่น ๆ แต่อาจจะไม่มีอิทธิพลต่อผู้ประชาคมเฟซบุ๊กมากเท่าที่ควร เนื่องจากเพจดังกล่าวได้รับการตอบสนองน้อยกว่าเพจของสื่อมวลชน

⁴ ช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงเวลาที่ย้อนหลังได้ใกล้ที่สุดกับช่วงเวลาดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยจึงเลือกช่วงเวลาที่ย้อนหลังได้ใกล้ที่สุดเพื่อให้เก็บข้อมูลได้ดีที่สุด

ภาพที่ 1 ลักษณะข้อมูลแบ่งโดยโพสต์และคอมเมนต์

การผลิตวาทกรรมว่าด้วยความเกลียดชังใน จชต.

ผู้วิจัยได้จำแนกข้อความจำนวน 1,061 รายการตามประเด็นว่าด้วยความเกลียดชัง 4 ด้าน คือ การให้ความชอบธรรมต่อการใช้ความรุนแรง การด้อยค่าองค์กรที่ทำงานทางด้านสิทธิมนุษยชนและกลุ่มภาคประชาสังคมใน จชต. ที่ตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ วาทกรรมหวาดกลัวอิสลาม และการเชื่อมโยงความรุนแรงในพื้นที่กับการเมืองระดับชาติ ผลการค้นคว้าพบว่า 856 ข้อความ (ร้อยละ 80.68) เป็นข้อความที่สร้างความเกลียดชังต่อกลุ่มชาติพันธุ์มลายูโดยเป็นการให้ความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรงใน จชต. (ภาพที่ 2) ตัวอย่างเช่น

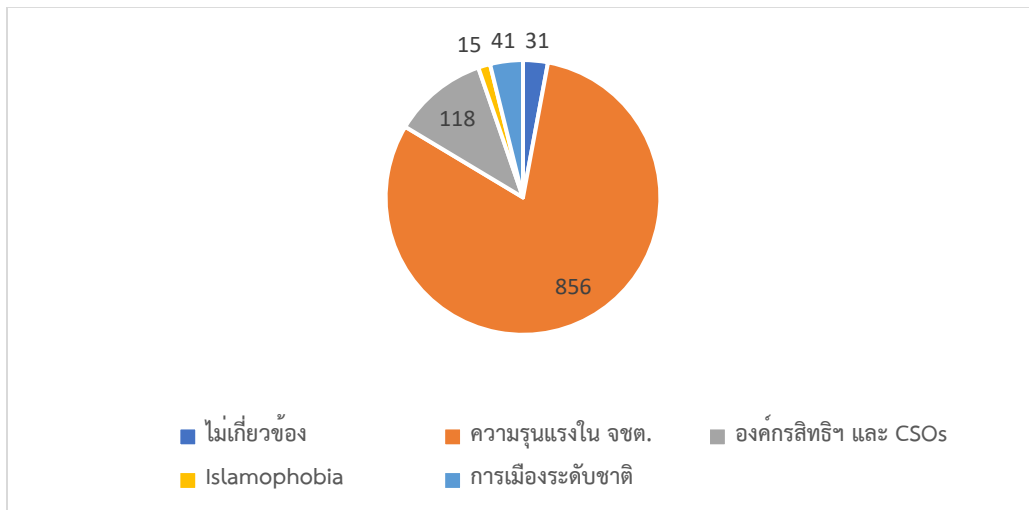
“จับได้ก็ยิงทิ้งไปเลยฆ่ามันให้ศูนย์พัน [สูญพันธุ์] โจรใต้ไปเลยพวกเหี้ยฆ่าคนยังกับผัก [ผัก] ปลาทูมาให้หมดไอ้พวกก่อความสงบ” และ “ชีวิตต้องแลกด้วยชีวิต อย่าปล่อยให้มันออกมาฆ่าผู้บริสุทธิ์อย่างเราๆ อีกเลย ร่วมกับลงชื่อสนับสนุน พรบ. ประหารโจรใต้ #ให้สิ้นไปจากแผ่นดินไทย....”

ข้อความจำนวน 118 รายการเป็นการด้อยค่าองค์กรสิทธิมนุษยชนและองค์กรภาคประชาคมใน จชต. ตัวอย่างเช่น

“ถึงคราวประชาชนเดือดร้อนแสนสาหัสกลับนิ่งเฉย!! รวมถึงนักสิทธิมนุษยชน NGOs จุดยืนขององค์กรแท้จริงแล้วทำงานเพื่อส่วนรวมหรือเพื่อใคร? กันแน่ หรือการที่นักการเมืองในพื้นที่-นักสิทธิมนุษยชน NGOs ไม่กล้าออกมาแสดงจุดยืนในการต่อต้านพวกสุดโต่ง อาจจะเป็นเพราะกลัว หรือเป็นเพราะอะไร? ถ้าให้คิดไปเองอาจจะเป็นพรรคพวกเดียวกัน นักการเมืองมีกลุ่มขบวนการหนุนหลัง นักสิทธิมนุษยชน NGOs คงไม่พ้นเป็นกลุ่มองค์กรที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อสนับสนุนความรุนแรง อวยโจร ปกป้องโจร โจรใต้บาดเจ็บล้มตายนักการเมืองในพื้นที่-นักสิทธิมนุษยชน NGOs ต่างดาหน้าออกมาเคลื่อนไหวทันที มีการละเมิดสิทธิมนุษยชน เจ้าหน้าที่กระทำเกินกว่าเหตุ ออกมารับหน้าทันทีที่ทันใด แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงกับกรณีประชาชนผู้บริสุทธิ์เดือดร้อนและถูกกระทำ...” (ขีดเส้นใต้โดยนักวิจัย)

ข้อความจำนวน 41 รายการเป็นการเชื่อมโยงความขัดแย้งใน จชต. กับการเมืองระดับชาติ เช่น “ทางโผล่!! หน้ากากมือการเมือง แต่เรื่อนร่างเป็นแนวร่วมแบ่งแยกดินแดน...” มีเพียง 15 รายการเท่านั้นที่เป็นข้อความที่สร้างความหวาดกลัวต่ออิสลาม (Islamophobia) เช่น “โจรได้มุสลิมมึงอย่าคิดว่าพวกมึงแน่ เดียวเจอคนไทยพุทธส่วนใหญ่เล่นงานมึง” และ “มุสลิมไม่ใช่โจรได้ แต่โจรได้เป็นมุสลิม” จากที่กล่าวมาข้างต้น

สามารถสรุปได้ว่าในช่วงระยะเวลา 12 เดือน ตั้งแต่ 1 พฤศจิกายน 2563 – 31 ตุลาคม 2564 มีการผลิตข้อความที่สร้างความเกลียดชังในกรณีความรุนแรงใน จชต. โดยเฉลี่ยทุกวัน วันละ 2.3 ข้อความ ทั้งนี้ ข้อความร้อยละ 80 เน้นให้ความชอบธรรมต่อเจ้าหน้าที่รัฐในการใช้ความรุนแรงคนต่อกลุ่มคนมลายู

ภาพที่ 2 ประเด็นที่เกิดการสร้างความเกลียดชัง

เพจที่แพร่กระจายข้อความที่สร้างความเกลียดชังมากที่สุด

เพจที่แพร่กระจายข้อความที่สร้างความเกลียดชังมากที่สุดสามารถจำแนกผ่านตัวแปร 4 ตัว ได้แก่ 1. จำนวนโพสต์ 2. จำนวนโพสต์และข้อความ และ 3. จำนวนโพสต์ จำนวนข้อความและจำนวนการมีส่วนร่วมรวมกัน (engagement)

3.1 จำนวนการโพสต์

การจำแนกเพจจากจำนวนโพสต์หมายถึงการแยกแยะเพจที่มีการสื่อสารทางเดียวโดยไม่มี การตอบสนองจากผู้ใช้ เพชบุรีจากการจำแนกข้อมูลประพหุจากจากจำนวนโพสต์อย่างเดียว พบว่า 10 เพจที่สร้างประพหุจากมากที่ สุดเป็น

“เพจนินนาม”⁵ จำนวนร้อยละ 70 เพจสื่อมวลชนจำนวนร้อยละ 20 และเพจที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานรัฐโดยตรงจำนวนร้อยละ 10 เพจเหล่านี้ผลิตประพหุจากในระดับที่ 1 (ผลิตซ้ำอคติ) มากสุด และระดับที่สองรองลงมา กล่าวคือ จำนวนร้อยละ 70 เป็นการแสดงอคติต่อกลุ่มเป้าหมาย และร้อยละ 30 เป็นการด้อยค่ากลุ่มเป้าหมาย จากข้อค้นพบดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่าเพจนินนามมีการผลิตข้อความที่สร้างความเกลียดชังใน จชต. มากที่สุดแม้จะเป็นการสื่อสารทางเดียวก็ตาม ดังรายละเอียดตามตารางที่ 3 ต่อไปนี้

⁵ หมายถึงเพจที่ไม่สามารถระบุตัวตนและความเกี่ยวข้องโดยตรงกับหน่วยงานใดได้ ไม่ใช่เพจหน่วยงานภาครัฐและไม่ใช่เพจหน่วยงานภาคประชาสังคมหรือองค์กรเอกชน

ตารางที่ 3 เพจ 10 อันดับแรกที่มีการโพสต์มากที่สุด

เพจ	ประเภท	จำนวนโพสต์
นัก****	นิรนาม	133
เรื่อง****	นิรนาม	114
ปม****	นิรนาม	93
ความ****	นิรนาม	43
ข่าว****	นิรนาม	41
ศูนย์***	หน่วยงานรัฐ	35
M****	สื่อมวลชน	29
เปิด***	นิรนาม	27
ตอบ****	นิรนาม	26
ข่าว****	สื่อมวลชน	25
Total	10	566

3.2 จำนวนโพสต์และข้อความแสดงความคิดเห็น

การจำแนกเพจจากจำนวนโพสต์และข้อความ หมายถึงการแยกแยะเพจที่มีการสื่อสารสองทาง โดยมีการตอบสนองจากผู้ใช้เฟซบุ๊กข้อความในลักษณะนี้แตกต่างจากข้อความที่ไม่มีผู้ตอบสนองในแง่ที่ว่าข้อความที่มีผู้ตอบสนองนั้นมีอิทธิพลกับผู้รับสารเนื่องจากสามารถทำให้ผู้ใช้เฟซบุ๊กเข้ามาแสดงความคิดเห็น จากการจำแนกข้อมูลประมุขจากจากจำนวนโพสต์และข้อความ พบว่า 10 เพจอันดับแรก que สร้างประมุขจากมากที่สุดเป็นเพจนิรนาม ร้อยละ 70 เป็นเพจ

สื่อมวลชนจำนวนร้อยละ 20 และเพจที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานรัฐโดยตรงจำนวนร้อยละ 10 เพจเหล่านี้ผลิตประมุขจาก ในระดับที่ 1 มากที่สุด และระดับที่สองรองลงมา กล่าวคือ ร้อยละ 60 เป็นการแสดงอคติต่อกลุ่มเป้าหมาย และร้อยละ 40 เป็นการด้อยค่ากลุ่มเป้าหมาย จากข้อค้นพบดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่าเพจนิรนามอาทิเช่น “ปม****” “ความ****” และ “ข่าว****” มีการผลิตข้อความที่สร้างความเกลียดชังใน จชต. และมีการตอบสนองการใช้ประมุขจากมากที่สุด

ตารางที่ 4 เพจ 10 อันดับแรกแบ่งตามโพสต์และคอมเมนต์

เพจ	ประเภท	จำนวนโพสต์	จำนวนคอมเมนต์	รวม
นัก****	นิรนาม	133	0	133
ปม****	นิรนาม	93	38	131
เรื่อง****	นิรนาม	114	0	114
ความ****	นิรนาม	43	9	52
ข่าว****	นิรนาม	41	11	52
M****	สื่อมวลชน	29	6	35
ศูนย์***	Govt	35	0	35
ทุบ****	สื่อมวลชน	3	31	34
ตอบ****	นิรนาม	26	7	33
เปิด***	นิรนาม	27	4	31
รวม	10	544	106	650

3.3 จำนวนโพสต์ จำนวนข้อความที่แสดงความคิดเห็น การแสดงความรู้สึก และจำนวนการมีส่วนร่วม

การจำแนกเพจจากจำนวนโพสต์ จำนวนข้อความและจำนวนการมีส่วนร่วมรวมกันหมายถึงการแยกแยะเพจที่มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วนของการสื่อสารที่มีอิทธิพลต่อผู้ใช้เฟซบุ๊กข้อความในลักษณะนี้มีอิทธิพลกับผู้รับสารมากที่สุด เนื่องจากสามารถทำให้ผู้ใช้เฟซบุ๊กเข้ามามีส่วนร่วมและแสดงความรู้สึกต่อข้อความที่ได้โพสต์ไป จากการจำแนกข้อมูลประจักษ์จากจำนวนโพสต์และข้อความ พบว่า 10 เพจที่สร้างประจักษ์จากมากที่สุดเป็นเพจสื่อมวลชนจำนวนร้อยละ 70 ตัวอย่างเช่น โพสต์ของ Na*** “เสียงปึงดังสนั่น !! เปิดนาที่เจ้าหน้าที่ล้อมจับ รอชาลี หล้าโสะ 1 ในแกนนำโจรใต้ตัวฉกาจ มีหมายจับ 9 คดี ทั้งประเบิด - ฆ่าชาวบ้าน - ยิงตำรวจ - ปล้นร้านทอง คนร้ายเปิดฉากยิงหวังหลบหนีแต่ถูกเจ้าหน้าที่ยิงสวนเสียชีวิตทันที” ซึ่ง มีจำนวนการมีส่วนร่วม (engagement)

ทั้งหมด 37,075 ครั้ง แบ่งเป็น like 34,763 ครั้ง และ comment 1,458 รายการ โพสต์ดังกล่าวนำไปสู่การให้ความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรงกับผู้ก่อเหตุ ส่วนเพจนิรนาม มีจำนวนร้อยละ 30 ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าเพจทั้งสองประเภทผลิตประจักษ์จากระดับที่ 1 มากสุด และระดับที่สองรองลงมา กล่าวคือ ร้อยละ 60 เป็นการแสดงอคติต่อกลุ่มเป้าหมาย และร้อยละ 40 เป็นการด้อยค่ากลุ่มเป้าหมาย จากข้อค้นพบดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่าเพจสื่อมวลชนจากส่วนกลางมีอิทธิพลต่อการแพร่กระจายข้อความประจักษ์และการมีส่วนร่วมของผู้ใช้เฟซบุ๊กมากที่สุด ฉะนั้น กล่าวได้ว่าแม้เพจสื่อมวลชนจากส่วนกลาง เช่น ทุบ****, Na*** และ Si****จะมีอัตราการผลิตข้อความประจักษ์จាន้อยกว่าเพจประเภทอื่น ๆ ทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจแต่การแพร่กระจายและการเข้าถึงข้อความจากเพจสื่อมวลชนมีคุณภาพสูงกว่าเพจประเภทอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด

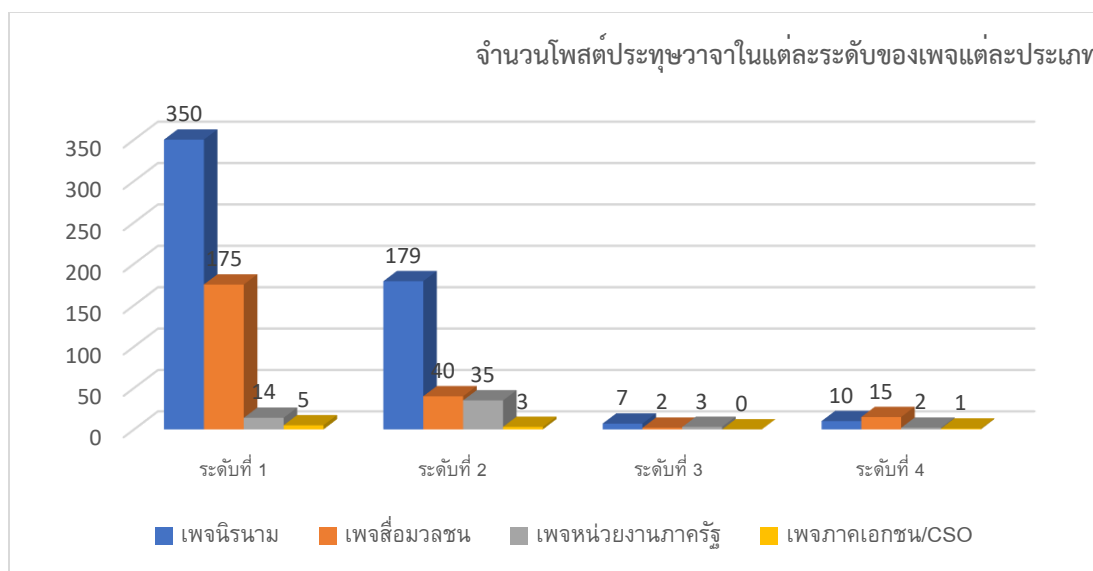
ตารางที่ 5 เพจ 10 อันดับแรกแบ่งจากโพสต์ คอมเมนต์ และการมีส่วนร่วม

เพจ	ประเภท	จำนวนโพสต์	การมีส่วนร่วม	เปอร์เซ็นต์
ปม****	นิรนาม	93	44,344	16.54%
ทุบ****	สื่อมวลชน	3	40,372	15.06%
Na***	สื่อมวลชน	2	39,218	14.63%
Si****	สื่อมวลชน	2	34,780	12.98%
ข่าว****	นิรนาม	41	25,992	9.70%
ข่าวช่อง**	สื่อมวลชน	12	20,660	7.71%
Thai****	สื่อมวลชน	8	19,539	7.29%
ความ****	นิรนาม	43	15,297	5.71%
A***	สื่อมวลชน	2	15,091	5.63%
เมือง**	สื่อมวลชน	1	12,751	4.76%
Total	10	207	268,044	100.00%

เพจนิรนามกับการปฏิบัติการข่าวสารและประทุษวาจา

จากข้อความ 1,061 รายการ พบว่าเพจนิรนาม เป็นเพจที่มีจำนวนโพสต์ข้อความประทุษวาจามากที่สุด กล่าวคือ ในระดับที่ 1 มีจำนวนโพสต์ 350 ข้อความ และระดับที่ 2 จำนวน

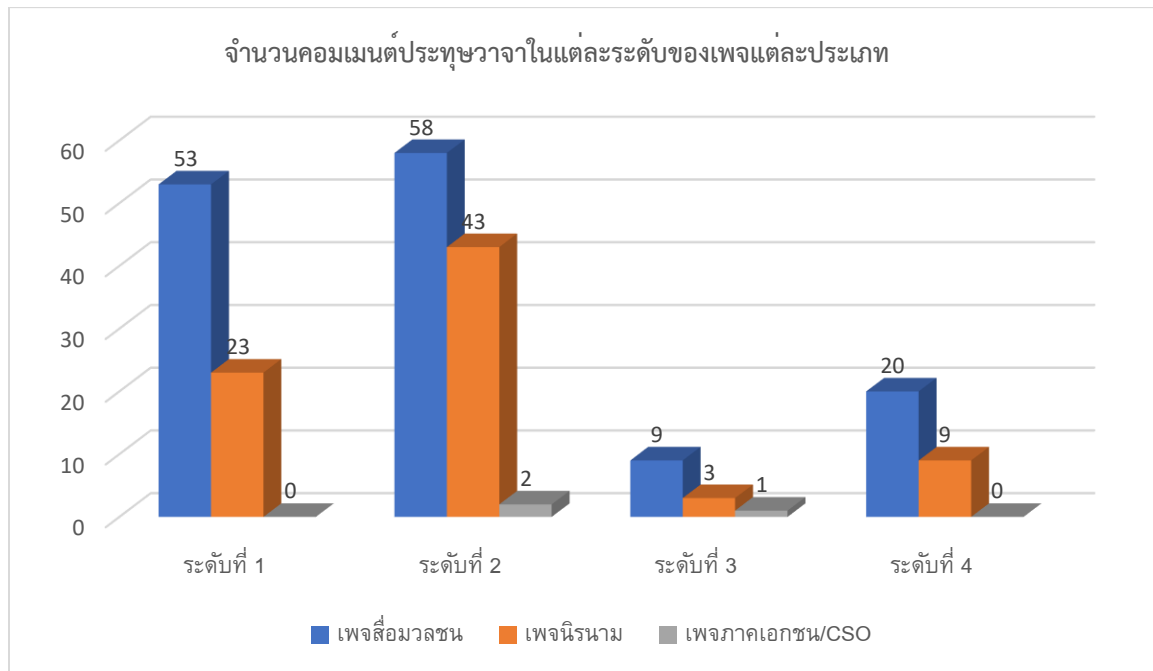
179 ข้อความ ส่วนเพจสื่อมวลชนมีจำนวนการโพสต์รองลงมาทั้งในระดับที่ 1 และ 2 ข้อค้นพบนี้ชี้ให้เห็นว่าเพจนิรนามผลิตเนื้อหาที่สร้างประทุษวาจามากที่สุดแม้ว่าจะเป็นการสื่อสารทางเดียวก็ตาม

ภาพที่ 3 จำนวนโพสต์ประทุษวาจาในแต่ละระดับของเพจแต่ละประเภท

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาเพิ่มเติมพบว่าเพจที่ได้รับ การตอบสนองจากประชาคมเฟซบุ๊กมากที่สุด คือเพจของ สื่อมวลชน กล่าวคือ มีการตอบสนองข้อความประทุษวาจาของ เพจสื่อมวลชนในระดับที่ 2 จำนวน 58 และ ระดับที่ 1 จำนวน 53 ข้อความตามลำดับ ในขณะที่เพจนิรนามได้รับความ

ตอบสนองเพียงแค่ 43 ข้อความในระดับที่ 2 และ 23 ข้อความ ในระดับที่ 1 ข้อค้นพบนี้ชี้ให้เห็นว่าเพจของสื่อมวลชนเข้าถึง และมีอิทธิพลต่อผู้ใช้เฟซบุ๊กมากกว่าเพจนิรนาม เพจขององค์กร ภาครัฐและเพจของหน่วยงานภาครัฐ

ภาพที่ 4 จำนวนคอมเมนต์ประทุษวาจาในแต่ละระดับของเพจแต่ละประเภท

โดยภาพรวม เมื่อพิจารณาข้อความของโพสต์และ คอมเมนต์แล้วพบว่าข้อความประทุษวาจากระจุกตัวอยู่ในระดับ ที่ 1 และ 2 ตามลำดับ หมายความว่าประทุษวาจาในกรณีของ จชต. ที่ปรากฏอยู่บนเฟซบุ๊กมีลักษณะการแสดงอคติต่อกลุ่ม ชาตินิยมล้าย และการด้อยค่ากลุ่มคนมลายูว่าเป็นแนวร่วม ของโจรใต้เป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตาม ยังไม่ปรากฏพบประทุษ วาจาที่ปฏิเสธการอยู่ร่วมกันและการยั่วยุให้ใช้ความรุนแรงอย่าง มีนัยยะสำคัญ

ระดับของประทุษวาจา

จากข้อความประทุษวาจาจำนวน 1,061 รายการ ผู้วิจัยพบจำนวนประทุษวาจาในระดับที่ 1 และที่ 2 มากที่สุด ข้อความในระดับที่แสดงออกถึงอคติที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ต่อมลายู ในขณะที่ระดับที่ 2 เน้นการด้อยค่าและแพร่มลทินต่อกลุ่มชาติ พันธุ์มลายู รายละเอียดของตัวอย่างประทุษวาจา ตามตาราง ด้านล่างดังนี้

ตารางที่ 6 ตัวอย่างของประทุษวาจาในแต่ละระดับ

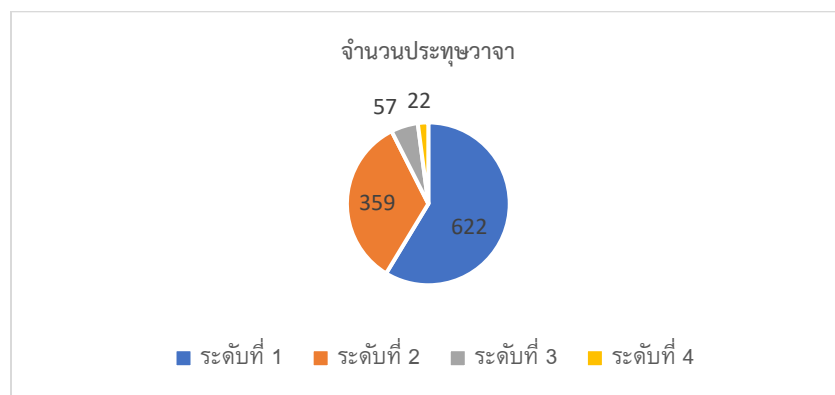
ระดับประทุษวาจา	ตัวอย่างของประทุษวาจา
1. แสดงอคติ	- ประชาชนชาวบ้าน 3 จังหวัดชายแดนใต้ ทนทุกข์ 17 ปี ถูกคุกคาม ช่มชู้ จากขบวนการโจรใต้ บีบบังคับให้คนรุ่นใหม่เข้าร่วมขบวนการ ต้องการทำลายบ้านเมือง ปลุกระดมทางความคิด ใช้กระแสทางการเมือง เพื่อก่อการจลาจลในพื้นที่ พยายามยกระดับ หวังยกเลิกกฎหมายพิเศษ เปิดช่องทางเพื่อจะได้ฆ่าคนได้ง่ายขึ้น - โจรใต้..ฆ่าผู้บริสุทธิ์ อิสลามไม่ใช่ผู้ก่อการร้าย แต่ผู้ก่อการร้าย..ส่วนใหญ่คืออิสลาม..ขอเป็นอีกหนึ่งกำลังใจให้กับ..ท่านนายกรัฐมนตรี..อิสราเอล ท่าน เบนจามิน เนทันยาฮู - ใช้..สันดานเหมือนโจรใต้ที่ฆ่าผู้บริสุทธิ์ - ผมไม่เข้าใจนะครับ ทำไมคนสามจังหวัดแทนที่จะให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ ไปเป็นใจกับพวกก่อการร้าย
2. ด้อยค่า/ แพร่มลทิน	- เปิดบันทึกพวกเศษ “#ปุย” ในกูโบร์! (-) นายมะยะโก๊ะ ลาเตะ //// นายชอบรี หลำไซ้ สองผู้ก่อเหตุรุนแรงระดับแกนนำที่ก่อเหตุสังหารพี่น้อง ชรบ.ลำพะยา เจ้าหน้าที่ได้ตรวจพบบันทึกของ #โจรใต้กลุ่มนี้ ที่ได้บอกเล่าความเลวทรามของตัวเองไว้อย่างละเอียด และเป็นหลักฐานชั้นดีที่มัดตัวเองและพวกพ้องของมันนั่นแหละ ในบันทึกบอกชัดเจนว่าเป้าหมายของพวกมันคือ เน้นหมู่บ้านชาวไทยพุทธฆ่าผู้นำ ทำลายพื้นที่เศรษฐกิจ เจ้าหน้าที่ และที่สำคัญเลยนะคนไหนที่คิดเห็นต่างจากมันจะตกเป็นเป้าหมายที่ ฝีมือพวกมันไม่เพียงแค่นี้พี่น้อง ชรบ.ลำพะยา ก่อนหน้านั้นฆ่าคนบริสุทธิ์มานักต่อนักแล้ว ทั้งกรณียิงชุดคุ้มครองตำบลปะกาฮารัง จ.ปัตตานี, ปล้นตู้ ATM ที่หน้ามหาวิทยาลัยฟาฏอนี, ปล้นร้านทองที่ อ.นาทวี, คาร์บอมบ์หน้าห้าง “บิ๊กซี ปัตตานี” ก็เป็นฝีมือพวกมันทั้งนั้นแหละ เลวครบสูตรจริงๆ นี่คือนิยามของพวกเศษปุยในกูโบร์ ไม่มีใครได้รับการยกย่องเยี่ยงนักรบอย่างที่ถูกลูกฝักกันมา ไม่มีนักรบในหมู่บ้าน เพราะสุดท้ายก็เป็นแค่ “#ปุย” สำหรับวัชพืชไร้ประโยชน์ที่ขึ้นมาให้วุ่นในกูโบร์ - UN ไม่ใช่พ้อง โจรใต้กระจอก ถ้านายกไม่จรรักษ์กตีสี่ ที่ไหนจะจรรักษ์กตีสี่วะ - Step แนวร่วม อ่างชะฮีด จูงจูงชาวบ้านโอนเงินช่วยเหลือโจรใต้ กลายเป็นเทรนฮิตติดชายแดนไปซะแล้ว เมื่อมีโจรใต้ต้องจบชีวิตจากผลแห่งกรรมที่ได้กระทำมา ตอนมีชีวิตก็โดนกระบวนการหลอกใช้ให้ฆ่าผู้บริสุทธิ์นับร้อยนับพัน ขนาดตายไปตายไปยังโดนแนวร่วมใช้ร่างที่ไร้วิญญาณเปิดรับบริจาค เพื่อนำเงินเข้ากลุ่มขบวนการต่อไป โดยใช้ลูกเมียของนักรบเงินเป็นตัวหลอกล่ออ้างหลักมนุษยธรรม แต่กลับไม่มีเงินถึงมือครอบครัวผู้เสียชีวิตแม้แต่สลึงเดียว #เป็นหรือตายก็เป็นได้แค่เครื่องมือหาเงินของกลุ่มขบวนการ - สมัยนั้นใครไม่ได้พันกระดาดเป็นสื่อกับโจรใต้โคตรเซย ก็คิดไปได้ ขันบกระดาดขุ่นใส่เฮลิคอปเตอร์ไปโรยแล้วคิดว่าโจรใต้มันจะเลิกโจมตีหรือไง ไอ้คนที่คิดนกระดาดก็คือคนเดียวกับไอ้คนที่บอกว่าโจรใต้เป็นโจรกระจอกนั่นแหละ - พวกโจรใต้ก็คือพวกไอ้เหี้ยเทพ..อิสลาม.ผมจะว่าคนที่อยู่ข้างไอ้เหี้ยกะครับผมไม่ได้เหมาหมดนะครับ.. - ก็บอกให้เอาโควิดไปให้มันตั้งนานแล้ว เด๋วมันก็ออกมา โจรมันกระจอกไป ผู้ก่อการร้ายเหมาะกว่าเจราทำไม มันสนใจมึงหรือ มันไม่ชอบการปกครองของระบบรัฐ แต่ไม่ยกเว้นชาวบ้านพระสงฆ์ที่ฆ่าครูก็ฆ่า จะแบ่งแยกดินแดนอย่างเดียว เจ้าหน้าที่ตายไปก็พันศพแล้ว ที่โดนลอบกัด”

ตารางที่ 7 ตัวอย่างของประทุษวาจาในแต่ละระดับ (ต่อ)

ระดับประทุษวาจา	ตัวอย่างของประทุษวาจา
3. ปฏิเสธการอยู่ร่วมกัน	- เคนนรก!!! วงการโจรได้เข้าง่าย“อยู่ยาก”#ไม่ตายก็ติดคุก!! บทสรุปมหากาพย์แห่งความชั่วช้า ไร้จิตสำนึกของไอ้พวกหนักแผ่นดิน นายมะยะโกะ ลาเต้ะ. นายชอบริ หล้าโชะะ. พวกมันสมควรตาย!!! ผลกรรมจากการกระทำที่คล้ำชีวิตผู้บริสุทธิ์ สร้างความเดือดร้อนให้ชาวบ้านนักต่อนัก ได้ถูกรวมตามสนองให้ไปชดใช้ความชั่วที่มันได้ก่อไว้กับพี่น้องชาวบ้านผู้บริสุทธิ์ การก่อเหตุครั้งแล้วครั้งเล่าของพวกมัน ล้วนเป็นการกระทำที่ไร้อุดมการณ์ ข่าไม่เลือกหน้า ไม่เลือกว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ มันสมควรไปรับกรรมตั้งนานแล้ว และเหตุ ระเบิดป้อม ชรบ. บ้านโคกขี้เหล็ก ต.ท่าเรือ อ.โคกโพธิ์ จ.ปัตตานี เมื่อวันที่ 12 พ.ย.2558 ก็เป็นฝีมือของพวกมันสองตัวนี้ด้วย ชีวิตเมื่อเข้าสู่วงการนี้ นอกจากไร้ที่ซุกหัวนอนแล้ว #ไม่ตายก็ติดคุก!! #วงการโจรได้ - สาธุไอ้พวกตัวเหี้ยโจรได้สมควรตายโหง ยุ่ต่อไปหนักแผ่นดินไทย
4. ยุยงให้ใช้ความรุนแรง	- คนใต้ใจมัน.. อ่ามฮิต.. ยิ่งพวกโจรพูดภาษาวี.. ยิ่งอันตราย.. ยากได้นะโยบาย.. จำจัดพวกนี้ย่างรุนแรง.. พ่อแม่ญาติพี่น้อง..ของพวกโจร..จับมายิงทิ้งให้หมด.. และไอ้พวกเดินเรือร้องความเป็นธรรม..ให้โจร.. ก็.. จำจัดทิ้งให้หมด.. เพราะมันเอาแต่ศาสนา.. มัน.. ข่าชีวิต.. คนมากมาย.. เอาจริงนะ.. ศาสนา.. อื่นๆในประเทศไทย.. เขาอยู่อย่าง.. สงบสุข.. แต่มีศาสนาเดียว.. นี้และ.. สร้างปัญหาให้ประเทศไทย.. มาก.. เราน่าจะเอายัง.. ประเทศ อิสลาเอล.. นะเกลียดเข้ากระดูกดำ... พวกโจรได้.. - ต้องแบบนี้ซิถึงจะถูกข่าให้หมดโจรได้มันได้หมดไปจากแผ่นดินไทย

มีงานวิจัยที่ประเมินระดับการใช้ประทุษวาจาที่เกี่ยวกับความขัดแย้งในสังคมไทยก่อนการศึกษาในงานชิ้นนี้ งานของเอกรินทร์ ต่วนศิริและคณะในปี 2562 ชี้ให้เห็นว่า เหตุการณ์ฆ่าพระที่จังหวัดนราธิวาสในปี 2562 มีผลให้เกิดการผลิตประทุษวาจาในระดับที่ 2 กล่าวคือ ข้อความโดยส่วนใหญ่เป็นข้อความที่มีลักษณะกล่าวโทษ ประณาม และคำทออย่างรุนแรงต่อผู้ก่อเหตุ ในทำนองเดียวกัน ผลการศึกษาในงานชิ้นนี้ ก็ชี้ให้เห็นว่าประทุษวาจาใน จชต. ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน

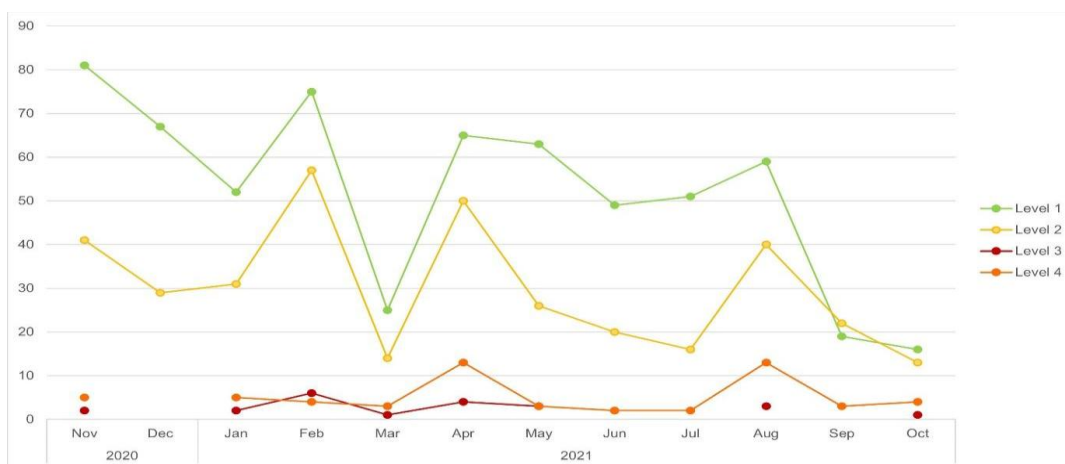
2563 ถึง 31 ตุลาคม 2564 ปรากฏอยู่ในระดับที่ 1 จำนวน 622 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 58.68 ของข้อความทั้งหมด ระดับที่ 2 จำนวน 359 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 33.87 ระดับที่ 4 จำนวน 57 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 5.38 และระดับที่ 3 จำนวน 22 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 2.08 ดังนั้น กล่าวได้ว่า การใช้ประทุษวาจาใน จชต. เป็นการใชข้อความที่แสดงอคติต่อกลุ่มชาติพันธุ์มลายูเป็นส่วนใหญ่ และข้อความที่ด้อยค่าและแพร่มลทินต่อชาติพันธุ์มลายูเป็นลำดับรองลงมา (ภาพที่ 5)

ภาพที่ 5 จำนวนประทุษวาจาที่ปรากฏในแต่ละระดับ

จากการสำรวจข้อมูลทั้งหมดพบว่าตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2563 การใช้ประทุษวาจาใน จชต. มีแนวโน้มขึ้นลงตามเหตุการณ์ต่าง ๆ ในพื้นที่ตามที่ได้อธิบายแล้วในหัวข้อ “ความสอดคล้องกับความรุนแรงทางกายภาพ” มิได้มีแนวโน้มตามความรุนแรงทางกายภาพอย่างมีนัยยะสำคัญ ที่สำคัญประทุษวาจาในระดับที่ 1 และ 2 มีความต่อเนื่องตลอดทั้งปี แต่ประทุษวาจาในระดับที่ 3 และ 4 มีลักษณะขาดช่วง เช่น ไม่

ปรากฏพบเจอประทุษวาจาในระดับที่ 3 ในเดือนธันวาคม 2563 เดือน พฤษภาคม มิถุนายน และกันยายน 2564 ในทำนองเดียวกัน ไม่พบประทุษวาจา ในระดับที่ 4 ในเดือนธันวาคม 2563 ส่วนในเดือนอื่น ๆ ก็พบข้อความระดับที่ 4 น้อยกว่า 10 ข้อความ ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่าแนวโน้มของการใช้ประทุษวาจาใน จชต. ส่วนใหญ่มีลักษณะการแสดงอคติต่อกลุ่มชาติพันธุ์มลายู และการด้อยค่าและแพร่มลทินตามลำดับ (ภาพที่ 6)

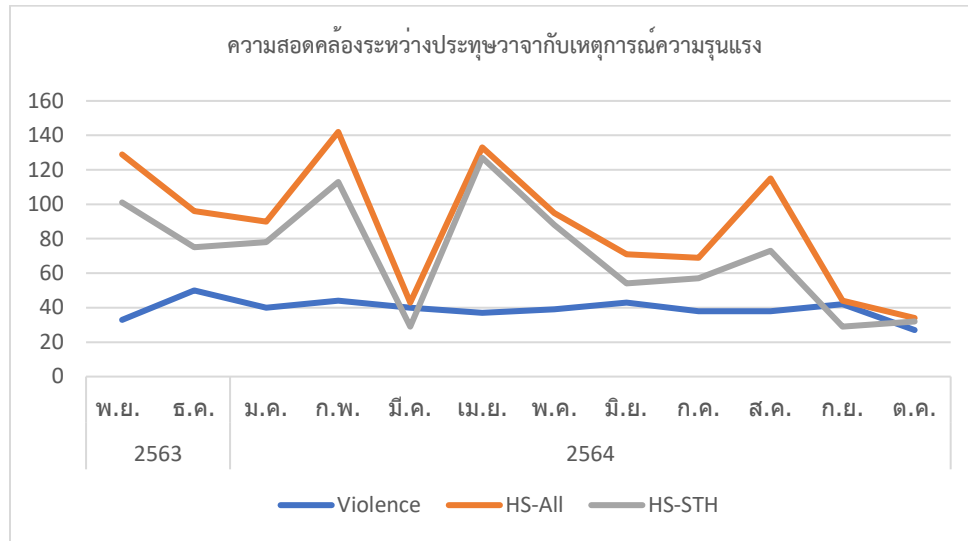

ภาพที่ 6 เส้นแนวโน้มของแต่ละระดับของประทุษวาจา

ความสอดคล้องกับความรุนแรงทางกายภาพ

ความเข้าใจโดยทั่วไปเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประทุษวาจากับความรุนแรงทางกายภาพมักจะชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันระหว่างตัวแปรทั้งสอง กล่าวคือ การใช้ประทุษวาจาจะนำไปสู่การใช้ความรุนแรงทางกายภาพ นั่นหมายความว่า ประทุษวาจา ของชนกลุ่มใหญ่เป็นตัวแปรต้นที่นำไปสู่การใช้ความรุนแรงต่อชนกลุ่มน้อย ความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นตัวอย่างของการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ที่รวันดาในปี 1994 และความรุนแรงในเมียนมาในปี 2012-2017 อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาในครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าการใช้ประทุษวาจาที่เกี่ยวกับ

ปัญหา จชต. อาจจะไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับความรุนแรงทางกายภาพ จากการสำรวจของผู้วิจัยพบว่าเส้นแนวโน้มของความรุนแรงทางกายภาพใน จชต. ไม่มีนัยยะสัมพันธ์อย่างเห็นได้ชัดกับเส้นแนวโน้มของการใช้ ประทุษวาจา ใน จชต. กล่าวคือ การใช้ประทุษวาจาใน จชต. มีอัตราที่สูงในเดือนพฤศจิกายน 2563 เดือนกุมภาพันธ์ เมษายนและสิงหาคม 2564 แต่ในช่วงเวลาเดียวกันไม่พบอัตราความรุนแรงทางกายภาพที่สูงขึ้นตามไปด้วย ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าแนวโน้มของการใช้ประทุษวาจาไม่มีความสัมพันธ์โดยตรงอย่างมีนัยยะสำคัญต่อการใช้ความรุนแรงในพื้นที่ (ภาพที่ 7)

ภาพที่ 7 ความสอดคล้องระหว่างประทุษวาจากับเหตุการณ์ความรุนแรง

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาเพิ่มเติมพบว่าเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดประทุษวาจาใน จต. ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2563 เป็นต้นมาสอดคล้องกับเหตุการณ์อื่น ๆ มากกว่าเหตุปะทะระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับผู้เห็นต่าง ตัวอย่างเช่น ในเดือนพฤศจิกายน 2563 การใช้ประทุษวาจาใน จต. เกิดจากการการผลิตซ้ำข้อมูลเพื่อร่ำลือเหตุการณ์ครบรอบ 1 ปี 15 ศพที่ลำพะยาและการแจกใบปลิวเพื่อโจมตีนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาว่าเป็นแนวร่วมขบวนการก่อเหตุในพื้นที่ การใช้ประทุษวาจาใน จต. ในเดือนกุมภาพันธ์ 2564 เกิดจากประเด็นที่อดีตนายกทักษิณ ชินวัตรตอบคำถามใน club house เรื่องความรุนแรงที่ตกใบและกรือเซะ (สำนักข่าวทูเดย์, 2564) ประทุษวาจาในอัตราที่สูงในเดือนเมษายน 2564 เกิดจากเหตุการณ์เผา 3 ศพ ที่บ้านละหาร อ.สายบุรี จ.ปัตตานีในวันที่ 24 เมษายน และประทุษวาจาในเดือนสิงหาคม 2564 เกิดจากเหตุการณ์ปะทะระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับสมาชิกของขบวนการที่เห็นต่างจากรัฐ ในวันที่ 2 สิงหาคม 2564

ที่สำคัญที่สุด ข้อค้นพบในงานชิ้นนี้ได้ชี้ให้เห็นว่าการใช้ประทุษวาจา ใน จต. เกิดขึ้นหลังจากมีเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่แล้ว มิได้เป็นการใช้ประทุษวาจาเพื่อให้เกิดความรุนแรงทางกายภาพ การใช้ประทุษวาจาจึงเป็นเครื่องมือหนึ่งใน

การให้ความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรงหลังจากเกิดเหตุการณ์แล้ว ในอีกมุมหนึ่ง แม้จะมีความพยายามในการผลิตซ้ำข้อความที่ยั่วยุให้เกิดความเกลียดชังระหว่างกลุ่มอันเนื่องมาจากเหตุการณ์ความรุนแรงในอดีต แต่ข้อความเหล่านี้ก็ไม่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงทางกายภาพโดยตรง ฉะนั้นปฏิบัติการของประทุษวาจา ใน จต. อาจจะแตกต่างจากกรณีการใช้ความรุนแรงสุดโต่งในประเทศอื่น ๆ เช่น ในเมียนมาหรือรวันดา ที่มีการใช้ประทุษวาจา เพื่อก่อให้เกิดความรุนแรงจริงในทางกายภาพ

กล่าวโดยสรุป ข้อค้นพบข้างต้นชี้ให้เห็นว่าแหล่งที่มาของประทุษวาจาใน จต. มีจุดกำเนิดจากพื้นที่ออนไลน์มากกว่าเหตุการณ์ความรุนแรงจริงในพื้นที่ โดยมีการปลุกปั่นจากเพจต่าง ๆ ในเฟซบุ๊กและมีการผลิตซ้ำของข้อมูลที่ทำให้เกิดความเกลียดชังระหว่างกลุ่ม ด้วยเหตุดังกล่าวทำให้ประทุษวาจาแพร่กระจายข้อมูลอย่างรวดเร็ว ในกรณีที่ประทุษวาจาใน จต. มีผลกระทบต่อเหตุการณ์ความรุนแรง ประทุษวาจาดังกล่าวมักจะปรากฏขึ้นจากเพจสำนักข่าวสื่อมวลชน และเพจนิรนามหลังจากเกิดเหตุการณ์แล้ว เช่น ข้อความที่มีคำว่า “เด็ดหัวโจรได้” และ “สมควรตาย” เป็นต้น

บทสรุป

การศึกษาชิ้นนี้ใช้วิธีการติดตามและกวาดจับข้อมูลแบบการฟังเสียงสังคมออนไลน์ การฟังเสียง (listening) หมายถึง การได้ข้อมูลประทุษวาจาที่เกี่ยวข้องกับปัญหา จชต. จากแพลตฟอร์มเฟซบุ๊กผ่านการกรองด้วยคำสำคัญ ข้อมูลชุดแรกมีจำนวน 8,081 ข้อความ ข้อมูลหลังจากการจัดระเบียบข้อมูลแล้วมีจำนวน 1,061 ข้อความ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากข้อความประทุษวาจาชุดที่สองและมีข้อค้นพบหลัก 3 ประการที่สำคัญ ประการแรก ข้อความประทุษวาจาใน จชต. ร้อยละ 70 ผลิตโดยเพจนินรนาม อาทิเช่น นัก**** เรื่องเล่าชายแดนได้ปม**** ความ**** ชาว**** เป็นต้น ข้อค้นพบนี้ชี้ให้เห็นว่าเพจนินรนามดังกล่าวพยายามผลิตข้อความเพื่อหล่อเลี้ยงความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรงโดยภาครัฐต่อกลุ่มชาติพันธุ์มลายู Johan Galtung (1990) นิยามความพยายามเพื่อหล่อเลี้ยงความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรงลักษณะนี้ว่าเป็น “ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม”

ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมมีลักษณะที่ฝังลึกและเปลี่ยนแปลงยาก หน้าที่หลักของความรุนแรงประเภทนี้คือการผลิตซ้ำมายาคติต่อคนกลุ่มอื่นและสร้างความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรงต่อกลุ่มเป้าหมายที่เป็นชนกลุ่มน้อย อาทิ กรณีของโรฮิงญา (อันวาร์ กอมะ และเอกรินทร์ ต่วนศิริ, 2022) เป็นต้น ในหลายกรณีความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมสามารถพบได้ในเรื่องเล่า นิทาน เพลงกล่อมเด็ก และชุดประวัติศาสตร์ของราชสำนัก อย่างไรก็ตาม ในยุคที่เฟซบุ๊กได้กลายเป็นสื่อสำคัญของคนยุคใหม่และเป็นส่วนหนึ่งของการใช้ชีวิตประจำวัน การผลิตซ้ำมายาคติและความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรงต่อกลุ่มอื่น ๆ มิได้ปรากฏอยู่ในสื่อแบบเก่าอีกเท่านั้น หากแต่ถูกนำเสนอบนแพลตฟอร์มเฟซบุ๊กอย่างดาษดื่นเช่นกัน แม้ว่าจะเป็นแพลตฟอร์มที่แตกต่างกันแต่การผลิตประทุษวาจาต่อกลุ่มชาติพันธุ์ชนกลุ่มน้อยก็ทำหน้าที่ผลิตซ้ำวัฒนธรรมกักขังภาพจำของชาติพันธุ์ชนกลุ่มน้อยที่แตกต่างจากชนกลุ่มใหญ่ และเอื้อต่อการใช้ความรุนแรงกับกลุ่มดังกล่าว

การตรวจสอบเพจนินรนามที่พบเจอข้างต้นว่าเป็นการปฏิบัติการข่าวสารของหน่วยงานความมั่นคงหรือไม่ไม่ได้อยู่ในขอบข่ายของงานชิ้นนี้ ผู้เขียนจึงไม่ได้สรุปว่าเพจนินรนามเป็นเพจนินรนามปฏิบัติการข่าวสารหรือไม่ งานชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อชี้ให้เห็นว่ามีเพจนินรนามหนึ่งที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้กำลังทำงานผลิตข้อความที่สร้างความเกลียดชังใน จชต. การตรวจสอบเพจนินรนามดังกล่าวเป็นสิ่งที่ควรทำต่อในโครงการวิจัยในอนาคต แต่สิ่งที่หน่วยงานภาครัฐควรพิจารณาคือการใช้ภาษีของประชาชนในการสนับสนุนเพจนินรนามที่สร้างความเกลียดชัง หากเพจนินรนามข้างต้นได้รับเงินสนับสนุนจากภาครัฐจริง หน่วยงานภาครัฐจำเป็นต้องทบทวนนโยบายการต่อสู้ทางความคิด เพราะการใช้ประทุษวาจาเป็นอาวุธในการสร้างความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรงไม่อาจยุติความรุนแรงได้ และไม่อาจจะชนะใจมวลชนในพื้นที่ขัดแย้งได้ ในทางตรงกันข้าม การกระทำดังกล่าวกลับยิ่งส่งเสริมสิ่งที่ Galtung (1990) นิยามว่าเป็นความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมและทำงานเป็นวงจรความรุนแรงไม่รู้จบ (Koma, 2025)

ประการที่สอง การใช้ประทุษวาจาใน จชต. มีลักษณะที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเหตุการณ์ความรุนแรงทางกายภาพโดยสามารถแบ่งได้สองลักษณะ ข้อความประทุษวาจาลักษณะแรกเน้นการให้ความชอบธรรมต่อการใช้ความรุนแรงโดยเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งมักปรากฏหลังจากที่มีเหตุความรุนแรงแล้ว (ex-post event) ข้อความในลักษณะที่สองเกิดจากเหตุการณ์อื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง กับเหตุรุนแรงในพื้นที่โดยตรง เช่น การโจมตีนักสิทธิมนุษยชนและองค์กรภาคประชาสังคม การย้อนรำลึกถึงเหตุการณ์ความรุนแรงในอดีต เป็นต้น ข้อความในลักษณะที่สองมักเกิดขึ้นหลังจากมีการณรงค์ขององค์กรสิทธิมนุษยชนในพื้นที่ จชต.

ประการสุดท้าย การเสนอแนะมาตรการเพื่อรับมือกับประทุษวาจาจำเป็นต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างเสรีภาพในการแสดงออก (free speech) และประทุษวาจา และไม่ควรถูกจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกจนเกินขอบเขต คงเป็นการยากที่จะห้ามผู้คนในโลกออนไลน์ไม่ให้แสดงความเกลียดชังในระดับที่ 1 - 2 และคงเป็นสิทธิส่วนบุคคลที่เขาจะวิพากษ์กลุ่มคนที่เขาไม่ชอบ โดยทั่วไปแล้ว การมีมายาคติ การด้อยค่าและแพร่มลทิน

ต่อกลุ่มอื่นเป็นการแสดงออกที่พบเจอได้ในชุมชนทางการเมือง โดยเฉพาะในสังคมที่มีความเป็นเมืองสูง (Carl Schmitt, 2007; George, 2017) แต่เส้นแบ่งระหว่างเสรีภาพในการพูดกับ ประทุษวาจา น่าจะอยู่ที่ การยั่วให้ใช้ความรุนแรงต่อ กลุ่มเป้าหมายและการให้ความชอบธรรมต่อการใช้ความรุนแรง การวิพากษ์วิจารณ์อาจจะเป็นการแสดงความคิดเห็นอย่าง ความรู้สึกดังกล่าวกว่าว่ามีที่ทางในการแสดงออกแต่ไม่ควรนำไปสู่ การใช้ความรุนแรงกับผู้อื่น ฉะนั้น เพื่อป้องกันไม่ให้ประทุษวาจา กลายเป็น “คำพูดอันตราย”⁶ ที่ยั่วให้เกิดการใช้ความรุนแรงต่อ คนกลุ่มน้อยในสังคม หน่วยงานภาครัฐควรทำงานกับองค์กรที่ เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (outsourcer) ในการทำงานเฝ้าระวัง (monitoring) และเข้าระงับเหตุให้ทันที่ (intervention) ควร มีองค์กรกลางอิสระที่มีความยั่งยืนและสร้างสรรค์ทำหน้าที่ ติดตามประเด็นประทุษวาจาและรายงานความก้าวหน้าเป็น

ระยะ ๆ นอกจากนั้น ควรมีสนามการทำงานร่วมกันระหว่าง กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม สำนักงาน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หน่วยงานความมั่นคง ภายในของรัฐ และภาคส่วนวิชาการ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยน องค์ความรู้และความเข้าใจระหว่างผู้เชี่ยวชาญในวงวิชาการ กับผู้กำหนดนโยบาย และเป็นการสร้างภาคีเครือข่ายระหว่าง ภาครัฐ ภาควิชาการและภาคประชาสังคม ในการเฝ้าระวังและ สร้างความพร้อมที่จะหยุดการใช “คำพูดอันตราย” ให้มี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในอนาคต

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอขอบคุณคุณอัฐพล ปิริยะและคุณชนิดสิริ พุ่มทอง สำหรับการทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยวิจัยในโครงการนี้

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- โครงการโคแฟค. (2025). รายงานพิเศษ: แนวทางการสร้างสมดุลระหว่างเสรีภาพในการพูดและมาตรฐานความน่าเชื่อถือและความปลอดภัยในโลกออนไลน์ด้วยการกลั่นกรองเนื้อหาที่มีประสิทธิภาพ. <https://blog.cofact.org/th/special-report-neo-momentum/>
- ปาตานีฟอรัม. (2020). โครงการต่อต้านคำพูดที่สร้างความเกลียดชัง. เอกสารรายงานฉบับสมบูรณ์, ปัตตานี.
- พิรงรอง รามสูต. (2558). ประทุษวาจาในโลกออนไลน์. กรุงเทพมหานคร: คบไฟ.
- มันนา นันตา และพิรงรอง รามสูต. (2557). เว็บไซต์ยูทูบ (ภาษาไทย) กับการสื่อสารความเกลียดชัง. *วารสารนิเทศศาสตร์*, 32(3), 39–67.
- สำนักข่าวทูเดย์. (2564). ย้อนรอย กรือเซะ—ตากใบ ความทรงจำโหดร้าย ของ ‘ทักษิณ ชินวัตร’. สำนักข่าวทูเดย์. <https://www.youtube.com/watch?v=cCHaMuthPIg>
- องค์กร ARTICLE 19. (2015). คู่มือไขข้อสงสัยเรื่อง ‘ถ้อยคำสร้างความเกลียดชัง’. Article 19. <https://www.article19.org/wp-content/uploads/2019/12/Hate-Speech-Explained-A-Toolkit-Thai-Version-min.pdf>
- อันวาร กอมะ และเอกรินทร์ ต่วนศิริ. (2022). เงื่อนไขไตรลักษณ์ของความรุนแรงที่กระทำโดยรัฐต่อมุสลิมชนกลุ่มน้อย: ศึกษาเทียบเคียงกรณีโรฮิงญาในรัฐยะไข่ของเมียนมากับการนิยามมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้ของไทย. *วารสารสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 52(2), 150–177. <https://doi.org/10.61462/cujss.v52i2.910>

⁶ โครงการ Dangerous Speech (2020) นิยาม dangerous speech ว่าเป็น “การแสดงออกทุกรูปแบบ (เช่น คำพูด ข้อความ หรือภาพ) ที่สามารถเพิ่มความเสียหายที่ผู้รับสารจะเห็นชอบหรือกระทำความรุนแรงต่อสมาชิกของกลุ่มอื่นได้”

เอกรินทร์ ต่วนศิริ, ชนัญสราร อรณพ ฒ อยุทธยา, และชาญชัย ชัยสุขโกศล. (2562). *วิเคราะห์ภาวะข้อขัดแย้งระหว่างศาสนาในสังคมไทย ผ่านการแสดงความคิดเห็นในสื่อออนไลน์*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).

ภาษาอังกฤษ

Allard K. Lowenstein International Human Rights Clinic, Yale Law School. (2015). *Persecution of the Rohingya Muslims: Is Genocide Occurring in Myanmar's Rakhine State? A Legal Analysis*. Fortify Rights. <https://www.fortifyrights.org/mya-inv-rep-2015-10-29/>

Carl Schmitt. (2007). *The Concept of the Political*. Chicago: University of Chicago Press.

Chalk, F. (1999). Hate Radio in Rwanda. In A. Suhrke (Ed.), *The Path of a Genocide: The Rwanda Crisis from Uganda to Zaire* (pp. 93–108). New York: Routledge.

Dangerous Speech Project. (2020, August 4). Dangerous Speech: A Practical Guide. <https://dangerousspeech.org/guide/>

Galtung, J. (1990). Cultural Violence. *Journal of Peace Research*, 27(3), 291–305.

George, C. (2017). *Hate Spin: The Manufacture of Religious Offense and Its Threat to Democracy*. Cambridge, MA, USA: MIT Press.

Koma, A. (2025, January 29). Breaking the Cycle: Addressing the Security Dilemma and Cultural Violence in Southern Thailand. *International Institute of Advanced Islamic Studies*. <https://iais.org.my/publications-sp-1447159098/articles/3431-breaking-the-cycle-addressing-the-security-dilemma-and-cultural-violence-in-southern-thailand>

Oranop, C., Tuansiri, E., & Chaisukkosol, hanchai. (2020). Social Listening of Events Relating to Buddhist and Muslim Relationships between 2015 and 2019: How does Online Hate Speech Emerge among Thai Internet Users. *Hate Speech in Asia: Challenges and Solutions*, 4–12. Bangkok: Asia Center. https://asiacentre.org/wp-content/uploads/Conference-Proceedings_Hate-Speech-In-Asia-Challenges-and-Solutions.pdf

Stecklow, S. (2018, August 15). Why Facebook is losing the war on hate speech in Myanmar. <https://www.reuters.com/investigates/special-report/myanmar-facebook-hate/>

Straus, S. (2007). What Is the Relationship between Hate Radio and Violence? Rethinking Rwanda's "Radio Machete". *Politics & Society*, 35(4), 609–637. <https://doi.org/10.1177/0032329207308181>